

Wet natuurbescherming

afhandeling van overlast door steenmarters

Op grond van artikel 68, eerste lid, van de voormalige Flora- en faunawet en artikel 4, eerste lid, onder a, van het voormalige Besluit beheer en schadebestrijding dieren waren Gedeputeerde Staten van de provincies bevoegd ontheffing te verlenen ter voorkoming en bestrijding van schade en overlast veroorzaakt door steenmarters aan gebouwen of zich daarin of daarbij bevindende roerende zaken. Het maakte niet uit of deze gebouwen zich binnen of buiten de bebouwde kom bevonden. De provincies konden voor de verboden handelingen op grond van de Flora- en faunawet geen vrijstelling verlenen voor het afhandelen van overlast door steenmarters. Op grond van de Wet natuurbescherming kunnen de provincies naast het verlenen van ontheffing van verbodsbepalingen ten aanzien van steenmarters vanaf 1 januari 2017 ook vrijstelling van deze verbodsbepalingen verlenen.

Verbodsbepalingen

De steenmarter wordt genoemd in bijlage A bij de Wet natuurbescherming. Dit betekent dat het op grond van het bepaalde in artikel 3.10, eerste lid, onder a en b, van de Wet verboden is steenmarters opzettelijk te doden of te vangen en hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen. In tegenstelling tot de zoogdieren die genoemd worden in bijlage IV van de Habitatrictlijn en waarvoor de verbodsbepalingen, genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de Wet gelden, is het niet verboden steenmarters opzettelijk te verstoren.

Provinciale verordeningen en vrijstellingen

Op grond van artikel 3.16, derde lid, van de Wet kunnen Provinciale Staten bij verordening beschermde vogels en andere beschermde dieren aanwijzen als overlast gevend, mits deze niet in hun voortbestaan worden bedreigd (of dat gevaar lopen) en mits die in hun provincie overlast veroorzaken én die niet al op grond van het eerste lid van het artikel al bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen als soorten die in het gehele land overlast veroorzaken. Op grond van het vierde lid van het artikel kunnen Provinciale Staten aan gemeenten vrijstelling verlenen voor de bestrijding van overlast binnen de bebouwde kom veroorzaakt door de krachtens het derde lid aangewezen vogels en andere dieren.

Tot nu toe hebben de provincies Fryslân, Groningen, Noord-Brabant en Limburg gebruik gemaakt van deze

mogelijkheid en onder meer de steenmarter aangewezen als overlast gevende soort. De vrijstellingen van de verbodsbepalingen, de toegestane vangmiddelen, de perioden van vrijstelling en de aan de vrijstellingen verbonden voorschriften variëren in een aantal gevallen. Tabel 1 geeft per provincie aan waarvoor vrijstelling aan gemeenten binnen die provincie is verleend.

Alleen de provincie Limburg heeft geen vrijstelling aan gemeenten verleend voor het vangen van overlast gevende steenmarters. Daarvoor zal dus een ontheffing aan gemeenten moeten worden verleend.

Verstoren en toepassen van vang- en werende middelen

De drie provincies die het vangen van overlast gevende steenmarters toestaan, geven vrijstelling voor het gebruik van kastvallen en/of vangkooien. Dit zijn middelen die bij artikel 3.10 van het Besluit natuurbescherming zijn aangewezen als verboden middelen voor het vangen en doden van dieren. Opmerkelijk is dat de provincies Fryslân en Groningen ook vrijstelling verlenen voor het gebruik van vangstokken terwijl dit vangmiddel niet krachtens artikel 3.24, tweede lid, van de Wet als verboden vangmiddel is aangewezen, tenzij men een vangstok als strik beschouwt, waartoe in het verleden dit verboden vangmiddel nooit is beoogd.

De provincie Limburg geeft in haar voorschriften bij de vrijstelling aan dat voor het verstoren van verblijfplaatsen gebruik mag worden gemaakt van werende middelen, zoals geurstoffen of ultrasoon geluid. Voorts dient de gebruiker van de vrijstelling zich ervan te vergewissen dat bij het afsluiten van de toegang van steenmarters in gebouwen er geen dieren worden opgesloten in het gebouw.

De provincie Noord-Brabant verleent ook vrijstelling voor het opzettelijk verstoren van steenmarters, terwijl deze handeling, zoals hiervoor is aangegeven, geen verboden handeling is ten aanzien van de steenmarter.

Tekst: Peter H.C. Lina, Naturalis Biodiversity Center

Achtergrondfoto: Mike aus dem Bayerwald (CC BY-SA 3.0)

Beperkte periode van de vrijstelling

De provincies Fryslân en Groningen geven aan dat de vrijstelling niet geldt in de periode van 1 maart tot en met 30 juni wanneer de steenmarters jongen hebben die afhankelijk zijn van de ouderdieren. De verordening van de provincie Limburg stelt geen beperking aan de vrijstelling voor deze periode, maar in de toelichting op de verordening staat dat door een deskundige kan worden vastgesteld via welke route de dieren een gebouw binnenkomen en verlaten en dat de toegang kan worden afgesloten wanneer de dieren buiten zijn en zij geen jongen in het gebouw hebben. De provincie Noord-Brabant stelt geen beperking aan de vrijstelling voor de periode waarin steenmarters jongen kunnen hebben.

Soortbeheerplan

Aan de vrijstelling van de provincies Fryslân en Noord-Brabant is het voorschrift verbonden dat de toegestane handelingen alleen gelden op grond van een door Gedeputeerde Staten goedgekeurd soortbeheerplan. Wie zo'n plan moet opstellen en welke eisen daaraan moeten worden gesteld, wordt niet vermeld. Dit in tegenstelling tot een faunabeheerplan waarvoor deze eisen worden aangegeven in artikel 3.12 van de Wet.

Inschakelen van deskundigheid

In de provincie Fryslân mogen de toegestane handelingen alleen worden uitgevoerd door, of onder begeleiding van, een ecologisch ter zake deskundige en Gedeputeerde Staten kunnen eisen stellen aan de kwaliteit en/of opleiding c.q. certificering van deze deskundige. Ook kunnen zij eisen stellen aan de wijze waarop de handelingen worden uitgevoerd ter beperking van het risico voor het behoud van de stand en de zorg voor dierenwelzijn.

In de provincie Groningen hebben de gemeenten een uitgebreide rapportageplicht over het gebruik van de vrijstelling. Het vangen en verplaatsen van steenmarters, in opdracht van de betreffende gemeente, mag slechts worden uitgevoerd door ter zake deskundige personen die een op het vangen en verplaatsen van marterachtigen toegesneden opleiding van het KAD hebben afgerond, dan wel een vergelijkbare opleiding. De gevangen dieren dienen zo

snel mogelijk en uiterlijk binnen twaalf uur naar een voor hen geëigende leefomgeving te worden verplaatst.

In de provincie Noord-Brabant mag het opzettelijk vangen en verplaatsen van steenmarters en het vernielen van hun voortplantingsplaatsen of rustplaatsen alleen worden uitgevoerd door, of onder begeleiding van, een ecologisch ter zake deskundige. Gedeputeerde Staten kunnen eisen stellen aan de kwaliteit en/of opleiding c.q. certificering van deze deskundige, alsmede aan de wijze waarop de handelingen worden uitgevoerd ter beperking van het risico voor het behoud van de stand en de zorg voor dierenwelzijn.

In Limburg kunnen de gemeenten de overlastbestrijding laten uitvoeren door eigen medewerkers of door anderen. Aan de vrijstelling is het voorschrift verbonden dat de overlastbestrijding dient te worden uitgevoerd door personen die met goed gevolg de cursus Steenmarter van het KAD hebben gevolgd of zijn aangesloten bij het netwerk steenmarteroverlast van de Stichting IKL (Instandhouding Kleine Landschapselementen). Dan komt het nogal vreemd over dat in de toelichting op de verordening staat dat het in enkele gevallen nodig is gebleken om dieren in het gebouw te vangen om ze weer buiten te zetten, maar dat dit zodanig specifieke situaties betreft dat hiervoor beter met een ontheffing van de faunabeheereenheid kan worden gewerkt. Het ligt namelijk meer voor de hand dat een dergelijke taak wordt uitgevoerd door iemand met het KAD-certificaat voor Steenmarteroverlast.

Conclusie

In de hier besproken vier provincies is voor het afhandelen van overlast door steenmarters buiten de bebouwde kom een ontheffing nodig. Voor de provincie Limburg is voor het vangen van steenmarters binnen de bebouwde kom ook een ontheffing nodig. In de overige provincies is tot nu toe geen vrijstelling verleend aan gemeenten om overlast door steenmarters binnen de bebouwde kom af te handelen. In deze provincies is daarvoor vooralsnog zowel binnen als buiten de bebouwde kom een ontheffing van de desbetreffende verbodsbepalingen van de Wet nodig. Voor alle provincies geldt, dus ook in de vier besproken provincies, dat BT-ers voor het bestrijden van overlast door steenmarters ontheffing kunnen (moeten) aanvragen. Dat kunnen ze ook doen in de acht overige provincies voor overlast binnen de bebouwde kom, omdat deze provincies daarvoor geen vrijstelling aan gemeenten hebben verleend. ●

Tabel 1. Vrijgestelde verboden handelingen en middelen

	Fryslân	Groningen	Noord-Brabant	Limburg
Opzettelijk vangen	+	+	+	
Opzettelijk vernielen vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	+	+	+	+
Gehele jaar			+	+
Gehele jaar m.u.v. 1 maart t/m 30 juni	+	+		
Middelen: kastvallen	+	+		
Middelen: vangkooien		+	+	
Middelen: vangstokken	+	+		